

Posudek oponenta na diplomovou práci

Tomáše Janka

Rímske stavebné terakoty v oblasti medzi Vindobonou a Brigetiom a susednej nadlimitnej oblasti (1. – 4. stor. n.l.)

Úvodem autor informuje o svém přístupu k tématu a problémech studia a interpretace římských cihel. První kapitola shrnuje celkový obraz tematického okruhu. Snad by bylo výhodnější rozlišit střešní tašky, cihly ve zdech a zejména pečlivě pálené v topných systémech, jejichž funkce byla odlišná; za podrobnější zmínku by stála i otázka produkce sušených cihel, důležitá zejména po rané konstrukce na limitu, a také otázka cihlových kleneb, litého zdiva užitého spolu s cihlami.

Přehled kolků legií na cihlách v pannonském limitu shrnuje autor hlavně podle rakouských badatelů a Lörincze; je užitečný a ukazuje diplomantovu schopnost orientovat se s materiálem v jeho šíři; podobně je tomu i se seznamem evidence z táborů podél dunajské hranice. Podrobně je probírán materiál ze staveb na jižní Moravě a jihozápadním Slovensku. Ovšem zde chybí stará literatura (Gnirs, Křížek, Hejzlar ad.) a dokumentace kolků ve sbírkách na Slovensku i v ČR, včetně zlomků z Mušova v Moravském muzeu a na fakultě v Brně, v Národním muzeu v Praze i na Ústavu pro klasickou archeologii.

Vedle armádních dílen (legie, kohorty) by si zasloužili více pozornosti také soukromí producenti.

Určitě byly kolkované jen některé cihly, hodně nejkvalitnější při vysoké teplotě pálení cihly z hypokaust, velmi málokdy střešní tegulae a imbrexy. Cihlářské pece odkryté ve Vídni umožnily studium množství produkce a autor se snaží o kalkulace rozsahu výroby a spotřeby přesahující možnosti jeho předchůdců. Diokleciánovy dekrety představují spíše ideální objem produkce než běžný průměr; autorovu zdrženlivost v jejich aplikaci lze jen uvítat.

Kapitola o metodologii shrnuje dosud provedené petrografické analýzy (Gugl – Moser); při promíšení cihel z různých cihelen šlo patrně o druhotné užití; do hlíny lze spolu dohromady skládat i nestandardní kusy. Škoda, že se diplomant vyhnul epigrafickému přístupu, který po léta v této oblasti převládal; přes nejistoty poskytuje i on rámcový obraz datace podle vývoje písma.

Autorův navrhovaný pokus o analýzu kolků na podkladě přesné fotogrammetrie je pozoruhodným přínosem k tématu, inovace slibující významný pokrok v dané otázce. Jako jeden z prvních, kdo se pokoušel takovou metodu přesného srovnávání kolků na helénistické

reliefní keramice a komu už Virginia Grace před mnoha lety sdělila své obavy o podobné obtíže při pokusech o podobné komparace kolků na řeckých transportních amforách, které byly znovu nedávno potvrzeny, se cítím povinen upozornit na jedno: Problémem i při novém pokusu zůstává, nakolik jsou kolky raženy rovně, mnohé jsou otištěny šikmo, ruka raziče se někdy svezla a kolek není ostrý nebo je rozmáznutý, atd.

Vřele uvítat lze autorovo úsilí o inovaci studia římských cihel a otisků razidel -- kolků na nich, stejně jako jeho soustředění a jeho tématu oddané angažmá v té věci. Z těchto důvodů - i přes některé drobné výhrady a připomínky - navrhuji klasifikovat práci jako výbornou.

V Praze dne 26. srpna 2014

Prof. PhDr Jan Bouzek, DrSc